

adel en de geestelijkheid. In 1846 kwam het zelfs tot een burgeroorlog. De republikeinsche partij verbond zich met de aanhangers van Dom Miguel, om de koningin ten val te brengen. Een voorloopig bewind werd gevestigd in Oporto, en het gelukte koningin Maria niet, deze stad te bedwingen. Toen zijn Engeland, Frankrijk en Spanje tusschenbeide gekomen. Koningin Maria beloofde vergiffenis aan de oproermakers, en zeide een nieuw ministerie en herziening der grondwet toe, doch de oproerlingen wilden van geen toegeven weten. Thans zond Engeland een vloot en Spanje een leger, en aan deze vereenigde macht gelukte het Oporto te bedwingen, in Juni 1847. De toestand verbeterde echter niet veel, daar de koningin geen haast maakte, om haar beloften te vervullen. Haar ministers zochten slechts eigen belangen, het volk was door de voortdurende woelingen totaal uitgeput, de schuldenlast van den staat was zoo hoog gestegen, dat een bankroet dreigde. Dat alles deed in 1851 een militairen opstand ontstaan onder maarschalk Saldanha, die een tijdlang de regering feitelijk in handen had. Nieuwe verkiezingen hadden plaats, en ministerie na ministerie werd ontbonden, tot koningin Maria in 1853 stierf en opgevolgd werd door haar minderjarigen zoon Pedro V. Onder het bestuur van dezen (tot 1861) en van zijn broeder Lodewijk I (tot 1889) bleef het rustiger, al hadden herhaaldelijk wisselingen van ministeries plaats.

In 1889 beklom koning Carlos I den troon, gehuwd met koningin Amelia uit het Fransche huis van Bourbon. De nieuwe koning geraakte aanstonds in moeilijkheid met Engeland over de bezittingen in Z.-Afrika, en het liep zóó erg, dat Engeland met een oorlog dreigde. Portugal moest in alles toegeven, en was door de krijgstoerusting al weer verarmd, wat versterking der republikeinsche partij tengevolge had. Daardoor was koning Carlos van het begin aan niet bemind, en hij maakte het niet beter door zijn groote verkwistingen, waarbij zijn ministers hem geld leenden uit de schatkist, tot hij een schuld aan het land had van meer dan 1½ miljoen gulden. Het ligt nog versch in het geheugen, hoe hij tenslotte met zijn oudsten zoon den 1^{en} Februari 1908 werd doodgeschoten. Toen volgde zijn achttienjarige zoon Manuel hem op, en de geschiedenis van den dag vermeldt van de revolutie, die thans uitgebroken is, en Manuel tot den laatste der Braganza's dreigt te maken.

Want ook in Brazilië regeert het huis niet meer. De straks genoemde Pedro I, de eerste keizer, deed in 1831 afstand ten behoeve van zijn minderjarigen zoon, en deze, keizer Pedro II, die sedert 1841 zelfstandig regeerde, had evenals de Portugeesche vorsten, met voortdurende moeilijkheden te kampen, bijna een halve eeuw lang, tot hij in 1889 op 67-jarigen leeftijd onttroond werd, en in Brazilië de republiek werd uitgeroepen. Pedro vluchtte naar Weenen en is daar sedert overleden, alleen een dochter nalatende.

Dit is in 't kort de geschiedenis van een ongelukkig land en een ongelukkig vorstenhuis.

A. L.

V A R I A.

Vuur en ijs.

De haan in Mohameds paradijs
Is vuur ter helft, en verder ijs;
Maar het ijs bluscht toch den vuurgloed nooit,
Zoomin als het vuur ooit het ijs ontdooit.

Hoe menig hart gaat het eenderwijs:
Het vlamt voor de wereld, voor God is 't ijs.

A. J. H.

PENNEKRASSEN.

II. (TWEDE SERIE.)

Fortuna en Hazardus.

Hu niet in den trein, maar in den tuin; — heel wat rustiger dan tusschen de wielen! 't Geen dit voor heeft, dat 't anders voor den zetter onleesbare gekrabbel nu niet behoef te worden overgeschreven; en ik dus voor dubbel werk word gespaard. In den sierlijken pensioinstuin, dus tusschen heerlijke heestergroepen en bloembedden, schrijven over . . . loterij. 't Schreeuwt eigenlijk; maar 'k heb het beloofd; en dus, in vrede, maar dadelijk ter zake.

We hadden het over Hamburg, een vrije stad, een staatje op zichzelf. De stadsloterij, waarover we schreven in verband met den vriendelijken brief van Herr Harmsen, is dus tegelijk staatsloterij. Geen nieuws, deze laatste: een bron van inkomsten voor den Staat, een verkapte belastingheffing voor een deel van de onderdanen, en wel dat deel, dat 't minst betalen kan. Verschillende landen doen er aan mee. Helaas ook ons vaderland. En de regeeringsmannen, die wel beter weten, ruimen het ding ook nog maar niet op. Mocht men maar het goede voorbeeld volgen van Zwitserland, waar alle geldloterijen verboden zijn.

„Maar,” — zegt iemand — „toch eigenlijk wel een vernuftig middel om aan geld voor de schatkist te komen. En, wat de deelneming betreft, niemand is immers gedwongen in de loterij te spelen. Wil iemand op deze wijze den Staat steunen, hij kan het doen. Maar niemand is gedwongen.”

Deze redeneering gaat echter fout. Het doel heiligt de middelen niet. Door de gelegenheid tot het spel aan te bieden, brengt de Staat zijn onderdanen in de verzoeking er aan mede te doen, en hecht zijn sanctie aan de meening, dat de zaak tamelijk onschuldig is. En inmiddels wordt de hartstocht der spelers aangewakkerd, en worden o zooveel door schade en schande wijs.

Reeds de stoffelijke schade is voor velen groot genoeg. Wie zijn het, die in de loterij spelen? Die het wil weten, kome op sommige dagen in de hoofdstad maar eens een kijkje nemen voor de huizen der collecteurs. Op den Dam en in de Warmoesstraat, om slechts deze twee plaatsen te noemen, vindt men dan een langen stroom van spelers, die de passage zouden belemmeren, en onderling zouden vechten om het eerst te worden binnengelaten, wanneer niet de politie aanwezig ware. Moge zich onder hen hier en daar al een kruier bevinden, die komt uit naam van zijn patroon, de groote massa bestaat uit menschen van den kleinen burgerstand: handwerkslieden en dergelijke; zelfs vindt ge er onder met havelooze kleding. En dan mannen en vrouwen, moeders met kinderen, jongelui ook al. Zij allen hebben een kansje gewaagd, wie weet hoevelen al voor den zooveelsten keer! Het geld, dat voor het huisgezin noodig was, is op de kaart gezet; en nu worden bevende de lijsten geraadpleegd en nadere informaties ingewonnen. Er zijn er, die voor 't eerst een poging wagen, menschen, die met handenarbeid hun brood moeten verdienen. *Als* zij eens trokken! 't Ware toch zoo gemakkelijk verdiend. (?) Eenmaal is geenmaal. Dat zal niet hinderen.

Gelukkig maar als ze dadelijk verliezen; dan is er nog kans, dat de oogen opengaan voor het kwaad. O, hoevelen bleken reddeloos verloren, nu ze begonnen met winnen. Dan laaide de hartstocht steeds hooger op, en het was onmogelijk zich te ontworstelen aan de armen van het monster, dat men „spel” noemt. En zoo zijn geheele families tot armoede vervallen, ja tot den bedelstaf gebracht.

En toch is de materiële schade niet de ergste. Het Evangelie spreekt van een „schade lijden aan zijne ziel,” en het verbindt daaraan de idee van het winnen zelfs der